

ВЕРА ЗЕЛЕНОВИЋ*
МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ**
Економски факултет у Суботици
Нови Сад

УДК 336.71
Прегледни рад
Примљен: 05.05.2018
Одобрен: 29.05.2018
Страна: 583-595

ФИНАНСИЈСКО - ПРАВНИ АСПЕКТИ ФИНАНСИЈСКОГ ЛИЗИНГА У СРБИЈИ

Сажетак: Уговор о финансијском лизингу је посао финансијског посредовања који обавља давалац лизинг и који подразумева да давалац лизинга, задржава право својине над предметом лизинга. Лизинг посао показује да се до потребних средстава не мора доћи стицањем права својине, куповином или кредитом. Лизинг у економском смислу представља технику средњорочног или дугорочног уступања и прибављања опреме или других добара од стране привредних субјеката. Предмет рада јесте финансијски лизинг, његови правно-финансијски аспекти, као и анализа пословања друштва-давалаца лизинга која послују на тржишту Републике Србије. Циљ рада је да се укаже на предности и недостатке лизинга, као и његову заступљеност на финансијском тржишту Србије.

Кључне речи: финансијски лизинг, уговор, тржиште, пословање

Правни аспекти уговора о финансијском лизингу

Према Закону о финансијском лизингу у Републици Србији посао финансијског лизинга је дефинисан на следећи начин: Финансијски лизинг је посао финансијског посредовања који обавља давалац лизинг и који подразумева да давалац лизинга, задржавајући право својине над предметом лизинга, на примаоца лизинга преноси, на одређени временски период, овлашћење држања и коришћења предмета лизинга, са свим ризицима и свим користима повезаним са правом својине, а прималац му за то плаћа лизинг накнаду, уколико је испуњен најмање један од следећих услова:¹ да је предмет лизинга одређен од стране примаоца лизинга, да се право својине над предметом лизинга преноси са даваоца на примаоца лизинга истеком рока на који је закључен уговор и по извршеној исплати укупно уговореног износа лизинг накнаде, те

---

* vera.zelenovic@ef.uns.ac.rs

** marijana.dukic.mijatovic@gmail.com

¹ Закон о финансијском лизингу, Сл.гласник РС, бр. 55/2003, 61/2005, 31/2011 и 99/2011

да прималац лизинга има уговорено право опције откупа предмета лизинга по извршеној исплати укупно уговореног износа лизинг накнаде. Предвиђени сулови су и да прималац има право да продужи рок трајања уговора о лизингу, те да је период на који се закључује уговор о лизингу одговара периоду у коме се амортизује целина или најбитнији део предмета лизинга.

Као извори права значајни су и подзаконски акти Правилник о садржини Регистра финансијског лизинга и документацији потребној за регистрацију² и Одлука о накнадама за послове регистрације и друге услуге које пружа Агенција за привредне регистре³ Уговором о финансијском лизингу обавезује се давалац лизинга да примаоцу лизинга уступи на привредно искоришћавање предмет лизинга, који је по спецификацији и одобрењу примаоца лизинга купио од испоручиоца предмета лизинга, а прималац лизинга се обавезује да за то плаћа уговорену накнаду, да обавља одређене радње у вези са одржавањем тог предмета у исправном стању, те да врши на њему потребне поправке. Дакле, давалац лизинга најпре набави предмет лизинга од произвођача односно трговца на основу уговора о купопродаји да би га онда на основу уговора о лизингу уступио на коришћење кориснику лизинга. Између произвођача, односно трговца и корисника лизинга настаје само фактички а не правни однос (Витез, 2011:105).

Основни циљ уговора о лизингу је да омогући кориснику лизинга да привредно искоришћава ствари које су му потребне, без њихове куповине. Уговор о лизингу је појединачан правни посао и један од правних инструмената којим се реализује лизинг посао. Истеком рока (који је на различит начин одређен или одредив, зависно од лизинг посла и уговора) корисник лизинга има три могућности (Царић, 2000:232) да продужи уговор за исти или други рок (под истим или повољнијим условима), да врати опрему или да коришћену опрему откупи.

У пословној пракси се при оцени употребљивости лизинга полази са фискалног, економског, становишта ликвидности и политике финансирања. Што се тиче фискалног становишта, лизинг је погодан начин финансирања, у случајевима када се пуни износ лизинг накнаде третира као трошак пословања, односно када се одбије од пореске основице. Посматрано са економског становишта лизинг је погодан, јер омогућава предузећима да брзо обнављају своју опрему, као и реструктурирање и прилагођавање новим захтевима тржишта у врло кратком року, али рентабилност може бити угрожена релативно високим износима лизинг накнаде. Што се ликвидности тиче, лизинг је погодан, јер не захтева ангажовање ни сопственог, а ни позајмљеног капитала.

Доношење закона о лизингу је значајно за учеснике у лизинг послу, због тога што је неопходно да потенцијални учесници, пре свега, даваоци лизинга, буду унапред упознати са нормама (које морају бити примењене, али и са онама које ће се примењивати ако одређена питања нису регулисана уговором).

---

² „Сл. гласник РС“, бр. 31/13

³ „Сл. гласник РС“, бр. 119/13, 138/14, 45/15, 106/15, 32/16 и 60/16.

Поред облигационих односа, доношењем посебног закона о лизингу требало је решити и статус учесника у лизингу, процесно-правна питања која су битна за правну сигурност учесника и да се иницира измена других прописа битних за нормално одвијање овог посла. Доношење Закона о финансијском лизингу обезбеђује претпоставке за примену лизинга сагласно нашим потребама, јер (Здјелар, 2008:27): када се законски регулишу сви његови главни аспекти отклања се могућност међусобне неусклађености или чак и противречности, које су нормална последица када се ова материја регулише различитим законима. Гледано са прагматичног и становишта правне сигурности за учеснике, далеко је прихватљивије да се један овако комплексан тржишни инструмент регулише једним правним актом. Коначно, најбитније је да доношење посебног закона значи да његова регулатива ужива приоритетну примену у односу на опште законе, односно на тај начин се обезбеђује најефикаснија заштита страна у овом послу.

Изменама и допунама Закона прописане су извесне подстицајне и заштитне мере за одобравање лизинга непокретности физичким лицима. Наиме, изменом члана 13е Закона утврђено је да давалац лизинга непокретности не може захтевати учешће од примаоца лизинга - физичког лица, те да уговор о лизингу непокретности који се закључује с физичким лицем мора садржавати клаузулу да се право својине над предметом лизинга преноси с даваоца на примаоца лизинга истеком рока на који је уговор закључен и по извршеној исплати укупно уговореног износа накнаде (чиме је наглашена кредитна компонента уговора о лизингу). Такође, ради правне сигурности примаоца лизинга непокретности, допуном члана 14. Закона је прописано да давалац лизинга не може оптеретити хипотеком непокретност коју је дао у финансијски лизинг. Давалац лизинга дужан је да обавести испоручиоца предмета лизинга да предмет лизинга прибавља ради извршења уговора о лизингу и да означи лице које у том уговору има својство примаоца лизинга. (Царић и др, 2016:226)

Давалац лизинга је друштво са ограниченом одговорношћу или акционарско друштво са седиштем у Републици Србији, које уз задржавање права својине на предмету лизинга, преноси на примаоца лизинга овлашћење држања и коришћења предмета лизинга, на уговорено време и уз уговорену накнаду, и које има дозволу Народне банке Србије за обављање послова финансијског лизинга. Давалац лизинга обавља делатност финансијског лизинга као претежну делатност, али може обављати и делатност давања у закуп враћених предмета лизинга, као и делатности које се уобичајено обављају уз делатност финансијског лизинга (услуге обуке примаоца лизинга у вези са коришћењем предмета лизинга, услуге монтаже, демонтаже, услуге сервисирања предмета лизинга, набавка резервних делова и сл.). Давалац, предмет лизинга набавља од испоручиоца предмета лизинга, за који није заинтересован у смислу поседовања власништва, већ у смислу повећаног инвестирања капитала у будућност (он се појављује као финансијер посла). Основни елементи уговора о финансијском лизингу су:⁴

⁴ http://www.nbs.rs/internet/latinica/57/57_4/index.html, pregledano 01.03.2018.

- Бруто набавна вредност предмета лизинга - разликују се у зависности од испоручиоца, али може да се разликује и зависно од услова које давалац лизинга има код испоручиоца. Прималац лизинга има интерес да та вредност буде што повољнија за њега, јер његове обавезе према даваоцу лизинга зависе од тог износа.

- Преостала вредност предмета лизинга - уговарање преостале вредности предмета лизинга умањује висину појединачне рате, али ствара обавезу примаоца лизинга да по истеку периода на који је уговор о лизингу закључен плати већи износ уколико жели да предмет лизинга пређе у његово власништво. То значи да би прималац лизинга током периода у коме плаћа ниже рате требало да штеди одређени износ како би био у могућности да обезбеди знатно плаћање у будућности.

- Трошкови осигурања - осигурање предмета лизинга је законска обавеза примаоца лизинга, с тим што давалац лизинга ту обавезу уговором може преузети на себе. Накнада штете се исплаћује даваоцу лизинга. Трошак осигурања није укључен у ефективну стопу лизинг накнаде (ЕЛИН). Уколико давалац лизинга одређује друштво за осигурање код кога предмет мора да буде осигуран, прималац лизинга губи могућност да изабере друштво са најповољнијим условима осигурања. Такође, треба обратити пажњу на то како је регулисан однос између даваоца и примаоца лизинга у случају настанка штете, тј. да ли и под којим условима прималац лизинга има право на део накнаде коју исплаћује друштво за осигурање. Пожељно је да ови односи буду регулисани уговором.

- Други трошкови који настају закључењем уговора о финансијском лизингу – веома су битни са аспекта поређења различитих понуда за финансирање. Постоји могућност да се ниске каматне стопе компензују високим другим трошковима које наплаћује давалац лизинга. Такође, неки трошкови који настају код једног начина финансирања не постоје код другог. Ефекат који ти трошкови имају на номиналну каматну стопу (само онај њихов део који се уплаћује на рачун даваоца лизинга) одражава се кроз ЕЛИН.

- Валутна клаузула – преузимањем обавезе чији је износ индексан у некој страниј валути преузима се и знатан девизни ризик, осим у случају кад неко има редован новчани прилив у истој тој валути. Давалац лизинга уговара девизну клаузулу да би се заштитио од ризика промене девизног курса у случају када су његове обавезе (извори финансирања) деноминирани у тој валути. Уколико је неко ипак спреман да сноси ризик промене девизног курса, треба да обрати пажњу на курс по коме се врши прерачун висине рате лизинг накнаде – да ли се ради о средњем или продајном курсу, да ли се примењује курс на дан доспећа рате лизинг накнаде или на дан уплате.

- Право опције – да ли корисник има право да по истеку периода лизинга откупи предмет лизинга и под којим условима? Да ли је то у складу са његовим потребама (или жели да по истеку тог периода прибави потпуно нов предмет)? Давалац лизинга ово право може да услови плаћањем одређене накнаде (цена опције).

- Услови превремене отплате – уколико корисник планира да током периода трајања лизинг уштеди одређена новчана средства како би превремено отплатио остатак лизинг накнаде и откупио предмет лизинга, треба да води рачуна о томе да превремена отплата не може да наступи пре истека рока од две године. Најчешће се у том периоду отплати и већи део камате – главница преосталог дуга често не опада сразмерно протеклом периоду – што може да се види из Плана отплате. Поред наведеног, треба обратити пажњу и на то да ли ће и на који начин давалац лизинга обрачунати трошак превремене отплате, који у неким случајевима може да буде далеко од занемарљивог. Због свега наведеног, добро треба проценити оправданост превремене отплате пре него што се неко одлучи на тај корак.

- Ефективна стопа лизинг накнаде – ова стопа приказује релативну цену финансирања које давалац лизинга одобрава (брutto набавна вредност умањена за учешће), на начин да обезбеђује упоредивост услова финансирања различитих давалаца лизинга, као и давалаца лизинга и банака. На висину ове стопе утиче висина номиналне каматне стопе, износ других трошкова који настају закључењем уговора о финансијском лизингу, али и моменат настанка новчаних токова, односно плаћања по лизингу. Нпр. ако имамо два даваоца лизинга А и Б са потпуно идентичним условима финансирања, изузев што се у случају даваоца лизинга А укупан износ других трошкова уплаћује за годину дана од дана потписивања уговора, а код даваоца лизинга Б одмах по потписивању уговора, ЕЛИН ће бити већи код даваоца лизинга Б. Ово из разлога што уколико прималац лизинга сада располаже износом који се захтева за плаћање других трошкова у условима које одобрава давалац лизинга А има могућност да та средства орачи до доспећа обавезе плаћања (или упосли на неки други начин) и оствари извесну добит по том основу. Разлика је већа што је износ трошкова већи и што је дужа разлика између периода доспећа ових новчаних обавеза. Поред наведеног, висина учешћа не утиче на ЕЛИН, због чега је овај износ веома битно упоредити са другим видовима финансирања, односно другим даваоцима лизинга, а нарочито имајући у виду временску вредност новца, као и чињеницу да је давалац лизинга, без обзира на висину учешћа, формално-правни власник предмета у целини.

- Висина и период настанка новчаних одлива – корисник треба да процени висину и период настанка новчаних одлива са аспекта могућности њиховог измирења, односно очекиваних новчаних прилива у посматраном периоду.

- Могућност промене номиналне каматне стопе – посебно треба обратити пажњу на одредбу уговора којом се уређује право даваоца лизинга да током трајања лизинг уговора изврше промену висине лизинг рате. Најчешће је то ситуација уколико дође до повећања ЕУРИБОР-а или неке друге референтне каматне стопе (врста каматне стопе на домаћем или међународном финансијском тржишту у односу на коју се одређује каматна стопа у конкретном послу). Тако нпр. ЕУРИБОР представља каматну стопу на депозите у еврима на међубанкарском тржишту. У зависности од рочности депозита, разликује се недељни, двонедељни, тронедељни, месечни, тромесечни и сл. ЕУРИБОР. Раз-

лог због кога даваоци лизинга уговарају овакву одредбу јесте заштита од ризика промене каматне стопе и најчешће представља индикатор да се камата коју даваоци лизинга плаћају својим повериоцима одређује према истој референтној каматној стопи. За примаоца лизинга је битно да зна да повећање ЕУРИБОР-а повлачи повећање висине његове будуће месечне обавезе према даваоцу лизинга и повећање укупне камате коју ће да плати. Уколико је уговором предвиђено право примаоца лизинга да предмет откупи на крају периода лизинга, измена висине рате лизинг накнаде ствара и обавезу плаћања додатног ПДВ-а због промењене основице за његов обрачун. Уговором о финансијском лизингу требало би да буде прецизно одређено на који начин ће се усклађивати рата лизинг накнаде са променама референтне каматне стопе, као и датуми на које се утврђује да ли је дошло до те промене.

• Услови уговора о испоруци – Уговор о испоруци је уговор којим давалац лизинга прибавља предмет лизинга од испоручиоца. Закон о финансијском лизингу прописује да прималац лизинга даје одобрење на одредбе уговора о испоруци које се односе на његове интересе. То се нарочито односи на:

- предмет уговора – да ли је предмет у уговору о испоруци недвосмислено идентификован као предмет који примаоц жели да прибави,
- место, рок и начин испоруке – пожељно је да детаљи око испоруке предмета, а нарочито крајњи рок испоруке, буду прецизно одређени. Исто тако је пожељно да ови услови буду наведени и у уговору о финансијском лизингу. У случају да се испорука не изврши у складу са дефинисаним условима, прималац лизинга има право да одбије пријем испоруке или раскине уговор о лизингу и има право на накнаду штете. Такође, прималац лизинга има право да обустави исплату уговорене накнаде према даваоцу лизинга до испуњења обавезе испоруке која је у складу са уговореним условима. Прецизно одређење рока испоруке је нарочито важно у случају када давалац лизинга од примаоца наплаћује интеркаларну камату за период од момента плаћања предмета према испоручиоцу лизинга до момента испоруке тог предмета или доспећа прве рате лизинг накнаде. Висина овог додатног трошка примаоца лизинга може се ограничити само одређивањем рока до када је испоручилац дужан да предмет испоручи,
- цена предмета лизинга – да ли цена оквирно одговара цени коју би примаоц платио у случају набавке предмета лизинга за готово? Да ли давалац лизинга преноси на примаоца попусте одобрене од стране испоручиоца?

• Порески третман у случају различитих начина прибављања предмета: Правна лица, приликом избора начина финансирања набавке предмета, нарочито треба да имају у виду утицај тог избора на његове пореске обавезе. Пре потписивања уговора о финансијском лизингу треба водити рачуна да сви разлози због којих се примаоц опредељује за овај вид финансирања и за конкретни даваоца лизинга буду прецизно и недвосмислено наведени у уговору.

Уговор о лизингу престаје истеком уговора или ако предмет лизинга буде уништен неким случајем више силе. Могуће је предвидети право примаоца лизинга да, по протеклу рока на који је уговор закључен, откупи предмет лизинга по цени које је уговором одређена или да продужи уговор о лизингу (право

опције). Законом је прописана обавеза вођења регистра финансијског лизинга на територији Републике Србије.⁵

Финансијски аспекти финансијског лизинга

Финансијски лизинг постао је широко прихваћен и често примењиван посао, прилагођен потребама савременог пословног промета. Лизинг у економском смислу представља технику средњорочног или дугорочног уступања и прибављања опреме или других добара од стране привредних субјеката. За даваоца лизинга, финансијски лизинг је повољан јер он задржава право својине на предмету лизинга, и самим тим не сноси ризик карактеристичан повериоцу који одобрава кредит. Давалац лизинга такође обавља и одређене економске функције код посла лизинга као што су: функција кредитирања (у облику куповине предмета лизинга од произвођача, који онда уступа на привредно искоришћавање примаоцу лизинга, који плаћа лизинг накнаду), услужну функцију (пружање консултинг услуга, услуге замене дотрајалих делова, одржавање, монтаже и др.), као и функцију преузимања ризика (пропасти, оштећења, кредитни, финансијски ризици, ризик моралног рабаћења, техничке истрошености и сл.). Финансијски лизинг је погодан и за испоручиоца, јер он за њега представља извор континуиране продаје поузданом купцу под, по правилу, повољним условима.

Финансирање путем лизинга је угодно за новооснована мала и средња предузећа, као и за све клијенте који имају слабију кредитну способност, из разлога што када су они у ситуацији да немају могућности и не располажу средствима којима могу да обезбеде кредит, они могу да склопе лизинг аранжман.

На крају трећег тромесечја 2017. године, у сектору финансијског лизинга Републике Србије, пословало је, као и у претходном периоду, 16 давалаца финансијског лизинга.

(у хиљадама динара, у %, на дан 30. 9. 2017)

Власничка структура према националности (резидентности) власника	Број	Актива		Капитал		Запослени	
		Износ	Учешће	Износ	Учешће	Број	Учешће
Даваоци лизинга у 100% или већинском власништву домаћих лица	8	56.999.230	79,2%	5.169.387	54,6%	253	70,5%
Даваоци лизинга у 100% или већинском власништву страних правних лица	8	14.946.522	20,8%	4.302.684	45,4%	106	29,5%
Укупно	16	71.945.752	100,0%	9.472.071	100,0%	359	100,0%

Табела 1: Преглед основних параметара релевантних за финансијски лизинг⁶

⁵ http://www.apr.gov.rs/Registri/Finansijski_lizing.aspx, приступ 8.3.2018

Као што је приказано у Табели 1, осам давалаца финансијског лизинга је у 100% или већинском власништву страних правних лица, док је других осам давалаца финансијског лизинга у 100% или већинском власништву домаћих лица (од чега седам у власништву домаћих банака са страним капиталом).

Класификација давалаца финансијског лизинга према критеријуму секторске припадности њихових оснивача (банкарски/небанкарски сектор) остала је непромењена од почетка функционисања уређеног тржишта финансијског лизинга у Републици Србији. Тако су оснивачи 14 давалаца финансијског лизинга банке, чланице банкарских група или друге финансијске институције, док су само два даваоца финансијског лизинга у већинском власништву лица која не припадају банкарском сектору. Број запослених у сектору финансијског лизинга на крају овог тромесечја износио је 359, што је за четири запослена мање него на крају претходног тромесечја.

Укупна билансна актива сектора финансијског лизинга износила је 71,9 млрд дин. (већа за 2,7% него на крају претходног тромесечја). Укупан капитал износио је 9,5 млрд дин. (већи за 4,8% него на крају претходног тромесечја). Као и у претходном тромесечју, четири даваоца финансијског лизинга, према својој укупној билансној активи, чине чак 59,4% тржишта финансијског лизинга. С друге стране, три даваоца финансијског лизинга имају појединачно учешће мање од 10,0%, а преосталих девет давалаца финансијског лизинга имају појединачно учешће мање од 5,0% на овом тржишту.

Сектор финансијског лизинга је профитабилан⁷ – стопа приноса на активу (ROA) је на дан 30. 9. 2017. износила 1,52%, док је стопа приноса на укупан капитал (ROE) износила 11,80%. На крају трећег тромесечја 2017. године, у укупним доспелим ненаплаћеним потраживањима, највећи део се односио на потраживања од чијег је доспећа протекло више од 90 дана. Ова потраживања су, на дан 30. 9. 2017. године, износила 4,3 млрд динара. Учешће тих потраживања у укупним бруто потраживањима по основу финансијског лизинга износило је 6,3%. Нето књиговодствена вредност потраживања од чијег је доспећа протекло више од 90 дана у укупном нето износу портфолија учествовала је са 0,6%.

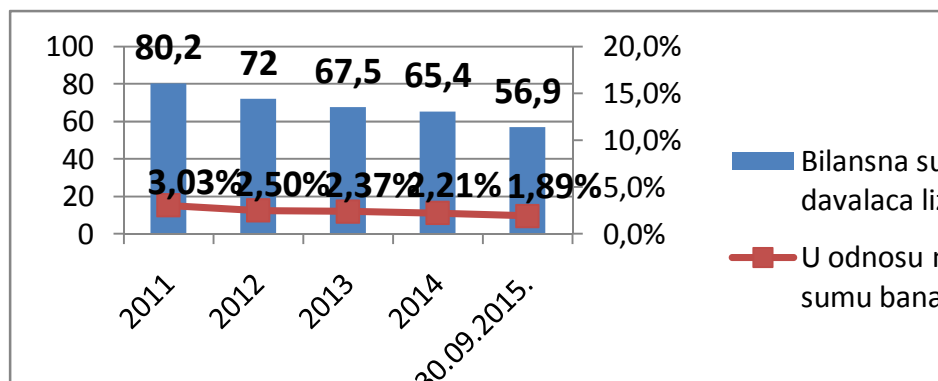
На крају трећег тромесечја 2017. године, стопа приноса на просечну активу (ROA) и приноса на просечан капитал (ROE) мања је него на крају истог тромесечја 2016. године. Показатељ ROA, у односу на 30. 9. 2016. године, смањен је са 2,10% на 1,52%, док показатељ ROE на крају трећег тромесечја 2017. године износи 11,80%, што је мање него у истом тромесечју 2016. године, када је овај показатељ износио 15,59%. Нето каматна маржа износи 3,33% (на крају трећег тромесечја 2016. године износила је 3,78%). Просечна активна каматна стопа се смањила на крају трећег тромесечја 2017. године и износила је 4,64% (на крају трећег тромесечја 2016. године износила је 5,57%), као и просечна пасивна каматна стопа, која је на крају трећег тромесечја 2017. године износила 1,31% (на крају трећег тромесечја 2016. године износила је 1,90%).

---

⁶ https://www.nbs.rs/internet/latinica/57/57_3/izvestaji/FL_III_2017.pdf

⁷ https://www.nbs.rs/internet/latinica/57/57_3/izvestaji/FL_III_2017.pdf

Графикон 1: Однос билансне суме банака и давалаца лизинга
(у милијардама динара)⁸

На графикону 1 је представљена билансна сума давалаца лизинга у периоду од 2011. године, до 30.09.2015. године. Из приказа се види да се билансна сума константно смањивала у овом периоду, и да је највећа била 2011. године када је износила 80,2 милијарде динара, што је представљало 3,03% билансне суме. У 2012. години билансна сума давалаца лизинга је износила 72 милијарде динара, што је представљало 2,5% билансне суме банака, у 2013. години билансна сума је износила 67,5 милијарди динара, и то је представљало 2,37% билансне суме банака. У 2014. години билансна сума је износила 65,4 милијарде динара, што је представљало 2,21% билансне суме банака, и на дан 30.09.2015. године билансна сума је износила 56,9 милијарде, што представља 1,89% билансне суме банака.

Нето резултат пословања на крају трећег тромесечја 2017. године износио је 701,1 млн динара. Од укупно 16 давалаца финансијског лизинга, пет давалаца су имали негативан нето резултат. На крају трећег тромесечја 2017. године, седам давалаца финансијског лизинга (*Intesa Leasing d.o.o. Beograd*, *NBG Lizing d.o.o. Beograd*, *CA Leasing d.o.o. Beograd*, *Sogelease Srbija d.o.o. Beograd*, *VB Leasing d.o.o. Beograd*, *S-Leasing d.o.o. Beograd* и *UniCredit Leasing Srbija d.o.o. Beograd*) имало је претходну сагласност Народне банке Србије за обављање послова заступања у осигурању, мада се учешће прихода по основу обављања ових послова не може сматрати значајном ставком у њиховим укупним приходима. Два даваоца финансијског лизинга су у поступку добровољне ликвидације, за чије спровођење су добили сагласност Народне банке Србије.

За потребе праћења структуре тржишта финансијског лизинга и степена конкуренције међу даваоцима финансијског лизинга, поред појединачног и укупног тржишног учешћа према висини билансне активе, извршен је и обрачун Херфиндал–Хиршмановог индекса. Такође, на основу појединачног тржишног учешћа према висини потраживања по основу финансијског лизинга (портфолија), утврђен је и ранг према овом критеријуму.

⁸ http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/latinica/57/57_3/izvestaji/FL_III_2015.pdf, pregledano 10.10.2017.

Табела 2. *Тржишно учешће давалаца финансијског лизинга према билансној активи*

Ранг	Давалац лизинга	Билансна актива (у 000 RSD)	Учешће	Давалац лизинга	Билансна актива (у 000 RSD)	Учешће	
1.	Intesa Leasing d.o.o. Beograd	12.838.178	17,8%	9.	Heta Leasing d.o.o. Beograd	2.503.894	3,5%
2.	Sogelease Srbija d.o.o. Beograd	12.049.957	16,7%	10.	Lipaks Leasing d.o.o. Beograd	1.906.351	2,6%
3.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Beograd	9.117.996	12,7%	11.	VB Leasing d.o.o. Beograd	1.771.136	2,5%
4.	UniCredit Leasing d.o.o. Beograd	8.743.504	12,2%	12.	NLB Leasing d.o.o. Beograd u likvidaciji	648.321	0,9%
5.	S-Leasing d.o.o. Beograd	6.835.428	9,5%	13.	Piraeus Leasing d.o.o. Beograd	463.434	0,6%
6.	NBG Lizing d.o.o. Beograd	5.651.214	7,9%	14.	Procredit Leasing d.o.o. Beograd	267.977	0,4%
7.	CA Leasing Srbija d.o.o. Beograd	5.239.837	7,3%	15.	Zastava Istrabenz Lizing d.o.o. Beograd	235.724	0,3%
8.	Porsche Leasing SCG d.o.o. Beograd	3.448.169	4,8%	16.	ERB Leasing a.d. Beograd	224.630	0,3%
УКУПНО		71.945.752	100,0%				

Извор: Народна банка Србије.

Прва четири даваоца финансијског лизинга, која иначе чине више од половине тржишта финансијског лизинга, и даље су се одржала на позицијама на којима су били на крају претходног тромесечја, као и на крају претходне године.

Најзначајнија категорија прихода давалаца финансијског лизинга били су приходи од камата по основу финансијског лизинга (основни приходи давалаца финансијског лизинга), чије је учешће у укупним приходима на дан 30.9.2017. године износило 57,2%. Видимо да приходи од камата у посматраном временском интервалу бележе благи, али константан пад, и то у свим посматраним кварталима. У структури прихода, по висини учешћа следе нето приходи од умањења обезвређења имовине, са 21,1%, затим приходи по основу посла финансијског лизинга (приходи у вези с реализацијом основног посла), са 13,4%. И ови приходи имају тренд пада у посматраном периоду.

Графикон 2: *Структура прихода*

Извор: Народна банка Србије.

Са графикана број 3 је видљиво да укупни расходи бележе значајан пад у 2016 и 2017 години, у односу на претходно посматрани период. Током 2017.

расходи у свим кварталима и по свим основама бележе значајан пад, што кореспондира са падом прихода у посматраној години. У структури укупних расхода највеће учешће имали су: трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи (27,7%), затим остали трошкови пословања (25,3%), расходи камата по основу лизинга (19,7%), трошкови по основу посла финансијског лизинга (6,5%), док трошкови амортизације и резервисања са 5,5% учествују у укупним расходима.

Графикон 3: Структура расхода

Структура пласмана по основу финансијског лизинга

У трећем тромесечју 2017.године⁹ године, као и годинама уназад, највеће учешће у структури пласмана према примаоцу лизинга (83,6%) чине пласмани по основу финансијског лизинга одобрених привредним друштвима која не припадају финансијском сектору. Са аспекта предмета лизинга, на крају трећег тромесечја 2017. године, највеће учешће у пласманима по основу финансијског лизинга и даље се односи на финансирање теретних возила, минибуса и аутобуса (35,2%), као и на финансирање путничких возила (30,6%). Остали предмети лизинга су, као и у претходним периодима, заступљени са око 10,0% учешћа или с мањим процентом. У секторској структури пласмана по основу финансијског лизинга, у овом тромесечју, најзначајније учешће имали су сектори саобраћаја, складиштења, информисања и комуникација (29,0%). Значајније учешће имао је сектор трговине (17,6%), затим сектор грађевинарства (14,1%), као и сектор прерађивачке индустрије, рударства и снабдевања водом (13,2%).

Leaseurope је са партнером Oxford Economics, реализовао обимно истраживање „Лизинг код малих и средњих предузећа“. Анализирали су се подаци за 3.000 малих и средњих предузећа у 8 европских земаља (Немачка, Француска, Италија, Шпанија, Холандија, Шведска, Пољска и Велика Британија). Циљ истраживања је био да се квантификује колико мала и средња предузећа

⁹ https://www.nbs.rs/internet/latinica/57/57_3/izvestaji/FL_III_2017.pdf

користе лизинг у односу на остале врсте финансирања, али и колико је велики допринос лизинга европској економији. Резултати су показали да у Европи расте проценат малих и средњих компанија које користе лизинг, јер се њихов проценат повећао са 40,3% колико је износио у 2010. години, на 42,5% колико показује ово истраживање. Истраживањем је потврђен и профил компанија које више користе лизинг, а то су растуће и извозно оријентисане компаније. Резултати пословања лизинг индустрије у Европи, показивали су пораст пласмана за 9,5% у 2014. години, што је представљало највећу стопу раста још од 2007. године. Раст је примећен у свим категоријама финансирања, а посебно у категорији возила, где је раст био 12,4% у односу на 2013. годину, али и у категорији финансирања набавке опреме и некретнина. Учешће лизинга у финансирању привреде и физичких лица у Србији износи 2,2%, док се у Европској унији око 20% потреба за финансирањем решава лизингом. подаци указују да је потребно изменити Закон о лизингу, како би се омогућило да једна компаније може да се бави и финансијским и оперативним лизингом.

Закључак

У тржишним условима пословања, предузећа су приморана на инвестициона улагања, како би задовољиле све строжије производне стандарде и све захтевније потребе потрошача. Како би и пословни субјекти, који не располажу са довољним износом сопствених средстава, и теже долазе до кредита, могли да набављају најсавременију опрему и прате трендове на тржишту, пословна пракса је морала да пронађе брзе и флексибилне тржишне инструменте. Један од таквих је лизинг, који представља вид набавке опреме без стицања власништва над њом.

Када корисник лизинга врши упоређивање набавке опреме путем лизинга и путем куповине, не може да узме у обзир само трошкове набавке као једног од најбитнијих критеријума за доношење одлуке. За избор начина финансирања, веома су битне и друге околности као што су степен ангажовања сопствених средстава за реализацију набавке, динамика готовинског тока средстава, деловање фактора актуелизације и инфлације и др. За процену корисности примене лизинга потребно је обрачунати евентуалну добит од сачуваних и пласираних новчаних средстава која се могу пласирати у улагање основних средстава, улагањем у обртна средства, као и у неку другу пословну трансакцију. Лизинг представља флексибилнији начин финансирања набавке средстава, корисник лизинга из прихода који остварује коришћењем предмета лизинга, плаћа рате, а давалац остаје власник. Проблем недостатка ликвидних средстава, као и избегавање трошкова застаревања основних средстава, могу се решити лизингом.

Лизинг индустрија на тржишту Србије је релативно млада, присутна је нешто више од једне деценије, тако да може да се каже да време финансирања путем лизинга тек долази. Два кључна разлога, тржишне препреке и законодавна питања, успоравају развој лизинга у Србији. Држава би требала да се акти-

вније укључи везано за развој тржишта лизинга, тако што би у субвенционисано финансирање укључила и лизинг компаније, као и изменама Закона о лизингу којим би се омогућило да се лизинг компаније баве истовремено и финансијским и оперативним лизингом.

Литература:

1. Carić S., Đurđev D., Vilus J., Šogorov S., (2000) Међународно привредно право, Centar za privredni konsalting, Novi Sad,
2. Carić S., Vitez M., Dukić Mijatović M., Veselinović J. (2016) привредно право, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, Novi Sad,
3. Zdjelar Z., (2008) Upoređivanje lizinga i duga, Beograd
4. Zakon o finansijskom lizingu, Sl. glasnik RS, br. 55/2003, 61/2005, 31/2011 i 99/2011 - dr.zakoni
5. Vitez M., 2011, Bankarsko право, Ekonomski fakultet Subotica, Proleter a.d. Bečej
6. Odluka o naknadama za poslove registracije i druge usluge koje pruža Agencija za privredne registre „Sl. glasnik RS“, br. 119/13, 138/14, 45/15, 106/15, 32/16 i 60/16.
7. Pravilnik o sadržini Registra finansijskog lizinga i dokumentaciji potrebnoj za registraciju „Sl. glasnik RS“, br. 31/13
8. http://www.nbs.rs/internet/latinica/57/57_4/index.html,
9. https://www.nbs.rs/internet/latinica/57/57_3/izvestaji/FL_III_2017.pdf
10. http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/latinica/57/57_3/izvestaji/FL_III_2015.pdf
11. http://www.apr.gov.rs/Registri/Finansijski_lizing.aspx

FINANCIAL AND LEGAL ASPECTS OF FINANCIAL LEASING IN SERBIA

Summary: The contract of financial leasing is a business of financial intermediation carried out by the leasing provider and which implies that the leasing provider reserves the right to own the leasing subject. Leasing business shows that the necessary funds do not have to come by acquiring property rights, purchasing or credit. Leasing in economic terms represents a technique for the medium or long-term assignment and acquisition of equipment or other goods by business entities. The object of the paper is financial leasing, its legal and financial aspects, as well as the analysis of the operation of the leasing companies that operate on the Serbian market. The aim of the paper is to point out advantages and disadvantages of leasing, as well as its presence on the financial market of Serbia.

Key words: financial leasing, contract, market, business

